

Budapest, 1875.

37. szám.

Szeptember 16.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (Lövész-utca 11. sz.) kérjük küldeni.

A halálbüntetés erkölcsi szempontból.

II.

(M—y.) Vannak bűnök a társas életben, melyekért arányos büntetés nem létezik; melyek ép azért, mivel jóvá nem tehetőek, az arányos elégtételnek már magukban minden lehetőségét kizárják, melyek hármasság természetűek s kettős hatásúak; először ugyanis az isteni, emberi s társadalmi jogot támadják meg; másodsor pedig hatás-, eredményre nézve egyrészt lelki, másrészt testi kárt okoznak. Ilyen az embert a társadalomban erőszakosan életétől megfosztani, melyre a keresztény morál értelmében egyes s magán embernek, sőt ítélet nélkül legszomorubbika előtérbe lép akkor, ha azt a végsőig súlydát magán ember embertársán elkövette. Ezen jog égi eredetű, mint minden törvényes hatalom joga, melylyel élni kell az igazság és igazságosság eszméinek föntartása érdekében, s melyet nem gyakorolni, ott, hol a közérzület már ítelt, bűn az Isten és emberiség ellen. A szántsándékos, erőszakos gyilkosságot a törvény nevezheti egyszerű ölésnek, de az erkölcsi érzés nem. Az emberi törvény fölött áll az isteni törvény. Vajjon van-e a bűn és büntetés közt arány, midőn rafinált gyilkosok, apa- s gyermekölők, rablók, a társadalom söpredéke, gonosztevők, kik százszor megérdelik a halált, hasonlóan bűnhődnek azokhoz, kik egy szerencsétlen pillanatban, a düh vagy felkorbácsolt indulat vakító hatása alatt elég szerencsétlenek voltak embertársaikat életöktől megfosztani? van-e arány a bűn és büntetés közt, midőn kisebb vagy nagyobb bűnös egyformán számíthat a kegyelemre? Van-e arány a bűn és büntetés közt, midőn nem ritkán egy ügyes replika sarokba szorítja az igazságot, s midőn a hallgatóság tapsolnak az eltaposott igazság fölött s a legvilágosabb tagadhatlan gonosz tények ellenében kénytelen magát megadni a humanizmus?

Innét, ezen aránytalanságból vezetendő le ama megrázó erkölcsi súlydést mutató jelenség, hogy a felvilágosultság századában a durva bűnök légióival találkozunk. Soha, soha nem volt még kor, midőn az egyéni életnek kevesebb garantiája lett volna, mint napjainkban. Hajdan, ha egy kivégzési ítélet aláíratott s végrehajtatott, annak híre mint megdöbbenő rém járta be az ország határait s atyáink éveken át emlékeztek róla és ijesztő eseményként adták át szomorú emléket utódaiknak. Azon korban nem csak jobb volt az emberiség, de bölcsőbb volt a törvény, humanusabb a közérzület, erősebb az erkölcsi alap megtámadása fölött érzett közmezdöbbenés, s igazságosabb a szigor, s ami fő, tiszteletben állott a vallás. A törvény kérelhetlen szigor, amely biztos erkölcsi alapon állott a társadalommal szemközt, úgy tudott különbséget tenni az erkölcsi s tényleges bűnös között. Az ókor barbarizmusa, a középkor fanatizmusa s a mai kor apathiája e kérdésnél, teljes egyenrangban állanak.

Azonban ama magasztos s tagadhatlanul nagy keblekből kisugárzott humanizmus, mely a verpad eszméjét a társadalomból kitörültni törekvők s a büntető codexek azon lapjait, melyeken a halálítélet áll, szétépni ohajtá, nem vágyhatott azon szélsőségre, melyre a mai modern humanizmus eljutott. Ez már túlment a határon. Az a közérkölesiség emelésére irányozta törekvéseit, a mai pedig a közérkölesiség rovására. Oly tény ez, melyet tagadni nem lehet. Az élet bizonyítja. Kérdés tehát, van-e a mai kor magasztalt humanizmusának erkölcsi vagy anyagi haszna?

Erköleszi haszna nincs. A bűnös, ki megérdemelte a halált, nem jobbá, hanem ártalmatlanná van téve, egy bizonyos időre. Nem javul meg, hanem tovább képezi magát. Emellett azon tudat folytán, hogy nincs bűn, melynek büntetése a halál, az erkölcsi közérzület lazul, a bűn félelme kisebbedik; a vakmerőség szemtelenebb, kirívóbb lesz, az életbiztonság folytán, az állítólag jól

rendezett államban szomorú agyrém. Nem az állam, hanem az egyes ember kénytelen életét őrizni.

De anyagi haszon sines. Mit nyer az állam az életfogytiglan, vagy husz — tíz évre elítéltekkel? Ezek az állam költségén eltartott, s jelenben már a legkényelmesebb életnek örvendő rabok százazred részét be nem hozzák annak, amibe az államnak kerülnek. A börtönök budgetje azon pénzázdozat, melyen az állam a társadalom fenéit őrizi. Az állam fizeti a halált megérdemlett gonosztevőket, — a becsületes embereket hagyja meghalni éhen.

Az első törvényhozó maga a mindenható Isten volt. Az ő törvénye igazságos, szent és változhatlan. Soha sem fog jőni oly kor, melyben ezen változtatni lehetne.

De szakítani Istennel annyit teszen, mint szakítani törvényeivel. Még mindig atheismushoz hajlott azon nemzet, mely a társadalommal szemben fenálló legszomorubb jogát az álhumanismusként áldozatul vetette. Élet, jog mindenkinek, de halál annak, ki az életjogot embertársában vakmerően s gonoszul megtámadta.

Életkép.

I.

Fölkelt a nép s zajong, miként
A tenger árjai;
S az utcázakon vízhangzanak
Mennydörgő hangjai.

Gátat ha veszt a szenvedély,
Dúl, pusztit szerteszt.
Jaj annak, aki ellene
Kítárja kebelét!

A lázadóknak közepén
Kíválik egy alak:
Arczán nem-ember indulat
Vonási látszanak.

»Halál a papra — így kiált —
E kéz lesz gyilkosa,
Minket ne csaljon már tovább,
Elég soká csala!»

S feltántorogva elrohan,
Lakában megpihen.
Csupán az éjhomályra vár,
S ő orgyilkos leszen.

II.

Az éj leszállt, a föld felett
Csönd és homály honol.
Jó pásztor, ébren vagy te még,
Ébren s imádkozol!

Nem félsz, hiszen, hallád, az orv
Gyilkot fen ellened?
Ki Istennel békében él,
Haláltól nem remeg!

De ah mi ez? az ablakon
Kocognak... oh ne menj!
Tán ép a gyilkos vár reád...
De ő nem fél — megyen.

És női hang szól: »Szél üté
Elébb meg férjemet,
Oh jőjön, a boldogtalant,
Kérem, gyóntassa meg!»

És mén a pásztor, ajkain
Ima s áldás lebeg. —
Törődött szívvel fekszik ott
A bünhődő beteg.

Ő az, ki nem rég pásztor
Halálát szomjazá,
S ez most az élet ajtaját
Számára megnyitá.

Szulik József.

Egy találkozás.

Elbeszélés.

(Vége.)

Az idegen most majd utazótársának nem annyira szép mint inkább érdekes fejét, majd Pedro tarka, hó-bortos alakját és öltözetét vette szemügyre, mintha ezekből akarna fölvilágosítást meríteni. Nem egy udvari tisztii állást, nem egy polgári foglalkozást nevezett már meg a senornak, ez azonban mindegyikre fejét rázta, míg végre az idegen hirtelen a vándorkomédiásokról s a festészekről és a szobrászokról is megemlékezett.

Nyájasan mosolyogva intett fejével Pedro gazdája, azután felállva helyéről meghajtá magát az idegen előtt s e szavakkal mutatá be magát:

»Én sevillai vagyok, az Estevan család tagja s egyszerűn Murillónak hívnak.«

»Murillo!« kiáltott hirtelen fölgorva a meglepett — »ön, ön Murillo?»

»Eddig legalább az voltam amott lenn, szülővárosomban — és úgy hiszem, senor, hogy önnek ez ellen nines kifogása? De, tevé hozzá, szabad-e most már nekem is tudni, hogy kihez van szerencsém?»

»Találja el caballero!« mondá mosolyogva az idegen, ki a borral telt kancsót tartva kezében Murillóval szemben állt, s tőle csupán az asztal szélessége választotta el.

Hasztalan találgatta a festész, mert a talányt nem tudta megfejteni.

»Annyi bizonyos, szólalt meg az idegen, hogy az én nevemet nem kevésbbé emlegetik, mint az önét; mindkettőnk híres ember a maga nevében! Kocziantsunk, vigan — s amint én önt örök időkre éltetem, éltessen engem is, a híres, a félelmetes — Rocha Guinardát, mert hozzá van szerencséje!«

Művészünknek ezen váratlan s egyáltalán nem örvendetes nyilatkozatra, kiesett kezéből a kancsó, Pedro pedig, ki a beszélgetést figyelemmel kísérte, egész erejéből kiáltott segélyért az asztal alól, hová ijedtében a székről leest.

Murillo, ki az első benyomást, melyet az idegen bemutatása reá gyakorolt, palástolni s gyengíteni ügyekezett, erőltetett enyelgő hangon szólt hozzá:

»Ezt nevezem én aztán hatásnak, caballero! Ön nagy művész az én szemcimbem s hozzá valóban tréfás ember. Az én Pedróm azonban képes lenne az ön jó kedvét és tréfáját elég drágán megfizettetni. Ó egy egész had sbirrt és csendőrt hozna az ön nyakára — ha volna itt ebből a népségből. De komolyan, señor, ha szabad kérnem?!«

Az idegen nem tartóztathatta magát a hangos nevetéstől, melyre őt ez a jelenet birta s alig tudta a szavakat dadogva kiejteni: »Ejnye, señor — ha ön Murillo. — úgy én Rocha — vagyok. . . . San Franciscóra esküszöm — én ritkán tréfálok!« . . .

A czigányesportban is mozgás keletkezett; néhányan félve előbbre léptek, a többiek pedig kíváncsian kacintgattak a két utazó asztala felé.

Murillo azonban, ki az idegen vallomásának még mindig nem tudott hitelt adni s azon véleményben volt, hogy az idegen csak tréfát akar vele üzni, majdnem haragba jött, s a veszedelmes utitársnak izgatottan oda kiáltott: »Hogy Murillo vagyok, azt tudom; hanem hogy ki ön, azt a manó tudja.«

»Jól van, én tehát bebizonyítom önnek mindjárt, hogy én vagyok azon rettegett Rocha, kinek ön nem akar engem elismerni, igen tisztelt señor! Parancsolom tehát önnek, hogy igazolja a nagy nevet, melyet magának tulajdonít, és — jaj önnek, ha azt bitorolta s nem egyéb egy közönséges csalónál!«

Bármennyire fölháborodott is a művész az idegen parancsoló föllépése fölött, mindazáltal az erélyes kérésületek, melyeket fenyegetése kivételére tett, oly benyomást tőnek rája, hogy Murillo mintegy öntudatlanul kinyitotta egyik szekrényét, mely Pedrillo mellett volt s esetet, festéktáblát és vásznat vett ki belőle. A vászon gyorsan ki lett feszítve az asztalra s néhány perc múlva már láthatók voltak rajta az első sötét vonások.

A tömeg a képiró körül csoportosult, mindenki vizsgálva szemmel leste majd a készülő képet, majd Rochát, s a festész esete alatt perezről perezre jobban kidomborultak az egyes vonások s árnyak a vásznon, s nonsokára plasztikus szépségében előtűnt a bájos tánczosnő antik feje villogó szemekkel, élénk arcvonásokkal s hullámzó koromfekete hajfürtökkel. A meglepetés, a tetszés, a legnagyobb meglegedés és bámulat kitörése vett erőt a körülállókon . . . odavetve — de mesterileg, színezés nélkül ugyan, de beszélően, tele erővel és élettel, kellemmel és szellemmel a rögtönzött kép készen volt; csak egy Murillo volt képes a Kelet ezen leányát festeni és úgy festeni, amint az a néma vásznon előtűnt.

»Éljen Murillo, Spanyolország legnagyobb festése!« kiáltott Rocha, ki elragadtatva a halhatatlan mester művészetét által őt karjaiba szorította.

»Éljen Murillo!« viszhangzott a vidám czigányesapat ajkairól. Kalapokat s tarka kendőket lebegtettek, a kancsókat pedig magasra emelték a nagy képiró egészségére.

Murillo azonban az egész ujjongásból, a kancsók koczingatásából nem hallott, nem látott semmit. Az ő

tekintete mereven és mozdulatlanul Palomitán, a bájos tánczosnőn pihent, kinek mély szeméiben az övéi örökre elmerülni látszottak.

»Palomita!« szólt az álmadozó művész a leányhoz, ki nem messze, a hanyatló napsugár arany csillámában egy oszlophoz volt támaszkodva, »Palomita, jer Sevillába, engedd magad általam lefestetni, az én örömmre, s az utókornak maradandó emlékül!« *)

A leány keze a művészában nyugodott s könnyelt nagy szeméből egy sugár a művész lelkébe lopózott, mely nem hagyott fen kétséget iránta érzett vonzalmáról.

A távolban, messze nyugaton, a világ legszebb hegységének, a Sierra Nevadának szürke csúcsai mögött a nap eltűnt. Bibor fényében égtek a Giralda és az Alcazar, a mór építészet ezen csodaműveinek tornyai és ormai, midőn Murillo a tömeg zajos ujjongása, éneke és zenéje között Rocha pompás ménjére ült, melyet ez, daczára minden vonakodásának Palomita arczképeért jutalomdíjjal reá erőszakolt.

A tarka kendőket újra lebegteték, a kalapokat újra emelgették, s tiszteletteljesen köszöntgettek a czigányok, midőn Murillo és szolgája a csapszékből távozva haza felé lovagoltak.

Még messze távolba is elhangzott búcsuköszöntések, midőn végre az utnak egy hirtelen kanyarulata a lovasokat a felizgatott tömeg szeméi elől elzárta.

* * *

A véletlen soha többé az életben nem hozta össze Murillót és Rochát. A hírkoszoruzta mestert a genius mindig fölebb és fölebb emelte. Rochát az igazságszolgáltatás keze nonsokára utólérte Cordovában, hol, mint a legaljabb gonosztevők s utonállók, kivégeztetett. A bájos gitana életét azonban egy czigány ifju oltá ki, ki őt féltékeny szerelemmel folyton üldözve és kizozva meggyilkolta, hogy megboszulja hűtlenségét.

I. F. Z.

A lelkismeret hatalma.

Franz Emma elbeszélése.

Minden betegszoba mogorva tekintetű, mindazáltal egynémelyikben még a szenvedés is megszépültnek és magasztosultnak látszik, épügy mint midőn a sirhantot mosolygó virágágy födi el.

A Diebold Mór szobája, melyben betegen feküdt, nem volt oly vidámnak mondható. Azon férfiú, ki senkit sem szeretett mást mint csupán önmagát, s még önmagát sem annyira mint a pénzt és vagyont a tulvilág ajtajának küszöbén állott, s habár hanyatló ereje s növekvő szenvedélyei minden nap, minden perczben emlékeztették őt a halálra — ezt himni még sem akarta. Ahelyett hogy Istenhez fordult volna, s a mennyei boldogság reményében erkölesi erőt keresett és talált volna, mint a vízbe fuló a szalmaszálba, úgy kapaszkodott az eltűnő életbe.

*) A madridi akademiában még ma is látható a művész »zigány leány«-a.

Behunytt szemekkel feküdt ágyán. Rosz álmok nyugtalaníthatták, mert összeszorított ajkai s összeránczolt homloka testi vagy lelki szenvedésekre mutattak.

Nem messze tőle ült leánya horgolva, egy alig tizenhat éves csinos szőke leány. Előtte az asztalon egy papir ellenzővel fődött lámpa állott, mely csak legközelebbi környékét világította meg, míg a szoba legnagyobb része barátságatlan félhomályban volt.

Valami sajátságosan megragadó volt Jenny egyéniségében; e benyomást, melyet a szemlélőre gyakorolt, talán leginkább azon ellentét idézte elő, mely a leány fiatal kora s az arcán ülő búskomolyság között volt. Hallgatagon s nyugodtan ült, csak ujjai mozogtak gyorsan, szorgalmasan végezve a horgolást, s félig lecsukott szemei olykor egy-egy pillantást vetettek a beteg ágyára. Nem tudta, mily közel van atyja halála, igen fiatal és tapasztalatlan volt arra, hogy fölismerje a maga egész jelentőségében a fenyegető symptomákat; az mindazáltal nem kerülte ki figyelmét, hogy a beteg súlyosan szenved, s ez nagyon szomorította őt; mert habár Diebold jelleme távolról sem volt olyan, hogy környezetében jóindulatot keltsen maga iránt, Jenny mégis mindig a leggyöngédebb gyermeki szeretettel viseltetett iránta.

A beteg egy hangos kiáltással hirtelen fölébredt álmából. Jenny az ágyhoz rohant és aggodalmasan atyjára hajolt, ki szeméit reá meresztette.

»Mi bajod? Fájdalmaid vannak?« — kérde a leányka.

Az ijedség kifejezése lassankint tünedezett Diebold arcáról. Vizsgálódva nézett maga körül s ezen tekintet, mely egy álmokép utolsó maradványát elűzte, megnyugtatón látszott őt.

»Rosz álmok«, mormogá, »minden úgy van mint volt s a falak mind állanak, mind! De meddig fognak még állani! Szeretném megfojtani házi uramat, amiért a régi épületet lebontatni akarja, hogy helyére egy újat építtessen!«

»Azt mondják, hogy a falak részben már igen gyöngék. jegyzé meg Jenny; »egyébaránt bizonyosan még nem is tudjuk, vajjon igaz-e az, mit az emberek beszélnek; a háztulajdonos eziránt még nem értesített bennünket.«

»Az igaz« mond a beteg gondolatokba mélyedve; »de a félelem, a félelem megmarad. Csak meg lehetne tudni, vajjon alapos-e a hír! Jenny küldj valakit a házfelügyelőhöz, hogy tudja meg, mennyiben igaz a pletyka.«

Jenny ellenvetéseket tett s kérte atyját, hogy várjon, míg anyja be fog jöni. Fursának találta azon gondolatot, hogy ilyesmért s különösen este küldjön a házfelügyelőhöz, s nem szívesen vállalta magára a felelősséget, hogy beteg atyjának abbéli parancsát teljesítse. Másrésről nem szerette volna őt, habár csak pillanatnyira is, magában hagyni.

Diebold azonban nem akart a halasztásba beleegyezni, leányának megparancsolta, hogy haladék nélkül teljesítse megbízását. Mit volt tehát tennie, mint engedelmeskedni s atyjának sajátságos ötletét valószínűsíteni?

Jenny távozott a szobából s a konyhába ment, hogy szigorúan meghagyja a szolgálonak, hogy helyéről időközben ne távozzék s készen legyen minden perczen, ha netalán cseppetne a beteg.

A zugolódnó vén szolgálo egy fehér kendőbe burkolta a fejét s úgy ült tétlenül a konyhában, ez volt az ő általános gyógyszer minden csuzos rohamok, fülzugás és nátha ellen. A kapott parancsra néhány értetlen szót mormogott, minek tulajdonképen az ő beleegyezését kellett volna kifejezni.

Jenny sietett, hogy megbiztatásának eleget tegyen. A kertészlak előtt egy nagy fiatal suhancz állott durva kék vászon öltözetben, mely a németországi parasztlak munkásoknál általánosan el van terjedve. Épen most jött a munkáról haza s jóízűen füstölt rövid száru pipájából, alkalmasint a fölött elmélkedve, vajjon mire fordítsa szük napi bérét. Szívesen engedelmeskedett a kisasszonynak és sietett parancsát végrehajtani, annyival is inkább, mert jól tudta, hogy egy kis borralaló is fogja ütni markát.

Alig tünt el Jenny, hogy vizatérjen atyjához, a vén szolgálo fehérkendős feje már megjelent a konyha ablakán; kíváncsian kérdezte a fiatal munkást, hogy mit akart tőle a kisasszony. Kíváncsisága hamar ki volt elégítve, mert a kértett hűségesen elbeszélte megbiztatását.

»Ugy hiszem«, mondá, ujjával a beteg szobájához vezető ajtóra mutatva, »oda benn megbolondultak. Csak legalább azután ne lenne az ur a világ legnagyobb fősvénye.«

»Igaz-e, hogy roppant gazdag?« kérde Dorner János. Így hívták a fiatal embert.

»Én persze nem láttam saját szememmel a pénzt«, felelé a szolgálo, »de az emberek azt beszélnek, hogy aranyaival kibéllhetné az utcát. Miért nem szabad néha órahosszat senkienek, még feleségének s leányának sem a szobába bemenni? Elhíheti nekem, hogy olyankor a pénzt számlálja, s emellett felesége és gyermeke — sőt, ami még rosszabb, magam is éhen halhatok. Én azonban soká már ki nem állom. De micsoda láрма ez?« szakítá félbe beszédét, midőn az első szobából aggodalmas kiáltások és kopogás hatolt füleibe.

A fiatal ember, ki már rég megunta a vén szolgálo panaszokodásait, eltávozott. A legközelebbi pillanatban az ajtó hirtelen föltárult és Jenny halványan és izgatottan berohant.

»Borbála!« kiálta föl reszkető hangon, »mit tevő legyek? Atyám szobájának ajtaja belülről be van zárva, hasztalan szólítom, mert nem akarja kinyitni s nem is felel megszólításaimra!«

A szolgálo a szomszéd szobába sietett. Próbálta ő is az ajtót nyitogatni, de sikertelenül. Midőn így nem boldogult, el kezdett kiabálni. Azonban minden hasztalan volt, belülről egy hang sem felelt, a beteg szobájában halálesend uralkodott.

Néhány perczig tartott, míg Jenny s a szolgálo meggyőződtek, hogy haszontalan minden fáradozásuk: akkor azután siettek, hogy más módokhoz nyuljanak. Embereket hívtak, kiknek segítségével feltörték az ajtót. Reszketve rohant Jenny a szobába. Legelőször

is az ágyhoz ment, melyben atyja feküdt; az ágy üres volt. Hideg borzongatás fogta el, aggódó tekintettel kereste atyját. Hirtelen elkiáltotta magát s a szoba háttéré felé sietett, hol atyjának halvány és mozdulatlan alakja a földön végig terülve feküdt.

Dieboldot az ágyba tették s rögtön orvosért küldtek; azonban csakhamar kitűnt, hogy minden segélykéső; mert a szerencsétlen meghalt.

* * *

Majdnem egy év mult el az öreg ember halála óta s amitől ő oly szükségtelenül félt, anélkül, hogy neki már kárt okozhatott volna, bekövetkezett. A régi ház már rom volt; naponta számos munkás a falak lebontásával foglalkozott. Az égbe meredő kopár falak azon sajátságos fájdalmas látványt nyújtották, mely annyira képes megragadni az érző kebelét. A szobák, melyek örömet és fájdalmat, boldogságot és bánatot láttak, melyekben vidor gyermekek játszadoztak s öreg kor a sir felé vánszorgott, most az arra menő szeme előtt tárva, ki kíváncsian bámulja a romot, anélkül, hogy sejtjené, mily szomorú jelenetek tanui lehettek egykoron ama színhagyott halvány szürke falszőnyegek vagy ama megrepesztett zöldre festett falak.

Most itt rontanak, bontanak, törmelékekkel s téglákkal megrakott targoncák sietnek a készen álló teherhordó szekerekhez, porfelhők emelkednek a falak közül s eltakarják a szorgalmasan dolgozó munkásereget. Köztök van Dorner is, a nemrég elhunyt kerész fia. Ő épen azon szoba falainak lebontásával van elfoglalva, melyben Diebold lakott, s visszaemlékezik azon napokra, midőn az öreg még ott tartózkodott, s azon feltűnésre, melyet halála a házban okozott. De nem csak halála, hanem azon váratlan körülmény is, hogy elhunyt után nem találtak semmit azon kincsek-ből, melyekkel állítólag birt. Özvegye s leánya szegényen maradtak vissza s arra voltak utalva, hogy kenyerüket kézi munkával keressék. Ez jutott eszébe a

fiatal munkásnak, midőn csakányával a vörös szoba falait rombolta.

Szerszáma hirtelen egy tárgyba ütődött, mely csengő érczhangot adott. Dorner meglepetve hajolt le s bámullattal vette észre, hogy a lerombolt fal törmeléke alól egy vaspántokkal kivert szekrény kandikál ki. Rögtön azon gondolat villant meg agyában, hogy itt vannak elrejtve azon kincsek, melyeket az elhunyt tulajdonítottak; körültekintett, vajjon nem látta-e valaki az ő fölfedezését, — azonban a munkások, kik körülötte dolgoztak, annyira el voltak foglalva munkájokkal, hogy nem vettek észre semmit.

Néhány perczig nyugodtan maradt és gondolkodott. A legtermészetesebb és legelső teendője az lett volna, hogy a többieket figyelmeztesse a talált holmira, s a szekrényt szabadítsa ki a törmelék-ből és adja át az építómesternek a tulajdonos kezeihez leendő juttatás végett. S mégis mi tartóztatta ettől vissza a fiatal embert? Maga sem tudta. Korán sem volt szándéka, hogy a szekrény tulajdonosait vagyónuktól megfoszsza — azonban egyelőre csak titkolni akarta a találat, előbb látni akarta, hogy mi van a szekrényben, azt magával hazavinni s csak nagy díj mellett az illetők kezeihez juttatni. Hogy pénz és pedig sok pénz van benne, abban nem kételkedett; hisz ez nagyon egybehangzott azon hírekkel, melyek Diebold gazdaságáról keringtek. Mintegy akaratlanul törmelékét háritott azon helyre, hol a talált kincs elrejtve volt, s azután oldalt fordult, hogy más helyen folytassa a bontási munkát.

Most már nem dolgozott többé oly szorgalmasan, mint másszor. Gondolatai folyvást a szekrényen voltak s élénk türelmetlenség gyötörte. Alig tudta elvárni a pillanatot, hogy a szekrény tartalmát kikutassa.

Midőn este a munka után hazament, ágyára dőlt s órahosszat hevert sötétben, anélkül, hogy szemét be tudta volna hunyni. Mindig csak a talált szekrény forgott eszében s türelmetlenül várta az időt, midőn az utczák csendesebbek lesznek. (Vége következik.)

T Á R C Z A

N a g y e h e t ő k.

A jó étvágy nagy áldás és bármit is mondjanak a nagybélüekről, ez utóbbiaknak nincs okuk szégyenkedni, hiszen az embernek első életföltétele az egészség s a hol az hiányzik, ott az életműködések olynemű megszorítást szenvednek, mely a szellemi embernél is a legnagyobb hátrányokkal jár karöltve. Már pedig a nagyehetők rendszeren egészségesek egyszersmint s azért nem tarthatni attól, hogy miattok az emberi nem el-satnyul.

»Sana mens in corpore sano«, tartja a latin közmondás és az egészséges ember jó étvágygyal eszik, iszik. Ám van egy neme a nagyétűségnek, mely a torkosságon túl már falánságba megy át s ép oly nagy baj, mint az étvágytalanság.

Két szélsőség, mely különböző okokban leli magyarázatát; de annyi bizonyos, hogy valamint az étvágytalanság rendszeren valami szervi tökéletlenség eredménye, azonképen a falánság is olynemű testi bántalom kifolyása, melyet orvosolni nem lehet.

És legnagyobb szerencsétlenségünkre a falánság gyakran fordul elő minálunk. Ez is csak vagyonosodásunkat hátráltatja, sőt nem egy család végromlásának az oka. Akárhány emberről halljuk, hogy a szó szoros értelmében megette minden vagyonát és a sok dinom-dánom miatt tönkre jutott.

Mily különbség!

A sörivás nálunk is annyira lábra kapott már, hogy a bajorokon is tul kezdünk tenni a sörös kancsók kiürítésében és ha ez így tart, rövid időn ez is egészséget és vagyont pusztító betegséggé fajul. Már-már oda jutottunk, hol a bajorok egész napokon át a sörházakban dőzsölnek és örökös kábultságban élnek világukat nem törődve semmivel. Egy új nemzeti betegség, mely a már meglevők számát nagyban hatványozza. Mert ne higyük, hogy például a francia nemzet nagy gazdagságának és jólétének egyik főoka nem a jözanságban, a takarékoságban, az elégteltségben rejlik, mely a nemzet minden rétegének elvitáztatlan tulajdona s mely főleg az ételek és italok mérsékelt élvezetében éri el tetőpontját. Oly kincs ez, mely a hatalmas ipar mellett, bizonyára legnagyobb tőkének a tényezője.

Tehát a nagyétűség nálunk nem ritka madár és ismertünk embereket, kik az evésben lelték egyedüli üdvöket s természese-

tesen nagy mennyiségben is fogyasztották az Isten áldását. Egy sódar reggelire ezeknél meg sem kottyant és egész bárányt délre megenni utolsó dolog nem volt.

De valamennyin túltett Barczikay Lajos Szatmár vármegye egykor híres táblairája, kinek nagytűségét még Pesten is megbámulták akkoriban. Ő a negyvenes években élte virágát s a hatvanas évek elején halt meg majdnem mindenét felemészte — nem kedvező körülmények közt.

Barczikay persze sokat tartott jó étvágyára és tudva, hogy a testi mozgás azt előmozdítja, tehát, ha a gimnastikát éppen nem gyakorolta is, de legalább járt-kelt folytonosan és tavasztól kezdve késő ősziig mindennap kijárt kaszálni. Izmos, alacsony, széles vállu, zömök ember volt, előre hajló hasúreggel, mely mintegy háttérbe szorította mellét. Egészen potrohoknak mondani azért nem lehetett. Hangja ércetlen halkságában a hasbeszélők hangjához hasonlított s az egész ember minden inkább volt, mint kihívó természetű avagy kötekedő. Szerették, becsülték, s kedélyes részvétellel beszéltek róla, hogy levesét öt font marhahusból főzik. Ez egy adag volt, mely változást nem szenvedett.

Nagytűségének jellemzésére szolgáljanak a következő hiteles adatok, miket e sorok írója részben megbízható uri emberektől, részben tőle magától hallott.

Történt, hogy Kis-Majthényban az átutazó ezredes tiszletére az ott állomásozó dzsidás-ezred századának kapitánya tizenkét ember számára ebédet rendelt meg a vendéglőnél. Ezen előzékeny, s különben is szolgálatkész egyén kapott az alkalmon s a megígért nyereség fejében pompás ebédet készített. Az asztal már terítve állott, midőn hírül veszi, hogy az ezredes tovább megy délre és majd csak Szatmárt fog érkezni kíséretével együtt, miközben azonban pénzt is megkapja a lovagias kapitánytól. Most meg azon töprenkedik, ki fogja majd elfogyasztani azt a tenger sok enniától, melynek izletes előállításán ő ezuttal valóban sokat fáradozott? Csakhamar megvizsgálódni — kedves alkalma nyílt.

Majthény felé sietet Barczikay táblabíró nagy aggodalmak között, mert dél már elmúlt s jól tudta, hogy két óra felé már enni sem kap a vendéglőben. Ő is kellemesen csalódott ezuttal.

Megerkezik, kérdezősködik és panaszkép hallja a vendéglőstől, hogy a tizenkét ember számára terített asztal teljesen árván maradt.

Barczikay nem mond semmit, csak arra kéri a vendéglőst, hogy találjon még pedig oly módon, mintha mind a tizenkét ember az asztalnál volna, ezalatt az asztalfőn helyet fogván és kényelmesen neki készülődve. Nagy kannában hozták fel a levest s a készleges vendéglős mindjárt is kitétt a vendég tányérára, kit ő hirtől sem ismert. Barczikay mindjárt elkészült vele és nem is szólva, magához vette a kannát, csakhamar felkalászolva és felhajtván tartalmát. Következett a marhahús és Barczikay akkor már minden további teketória helyett félretolta tányérát, magához húzta a tálat, a mártást a marhahusra önté és elkölté. A vendéglős magán kívül volt bámulatában és csak arra kérte a tek. táblabíró urat, engedné meg neki, hogy ő is leüljön és az ebédet végig nézze, mivel azt a kapitány már kifizette volt s ő nem kíván érte semmit. Barczikay végig ette a tizenkét ember számára főzött ebédet s aztán egy ötöst adott át a vendéglősnek, így szólva: Itt van! hogy se az ur, se én ne kársodjunk!

Legkedvesebb eledele reggelenként a sódar volt. Egy egész sódar s egy egész kenyér képezte az ily reggeli tartalmát és Barczikay sétálva fogyasztotta el, hóna alá fogva a kenyere-

ret és ebből valamint a bal kezébe vett sódarából egyszer vagdalkozva.

Nevezetes eseményre virradt egy napon, midőn Darvay barátja Pestre vitte fel. Darvay egyike volt Szatmár megye leg-gazdagabb közbirtokosainak; kész örömmel fogadott minden tréfára kínálkozó alkalmat és nem kímélte pénzét. Ez uttal is főleg azért igyekezett Pestre, hogy Barczikayval valami különös dolgot műveljen, — feltűnést okozzon, beszéltesen magáról is.

Nem csalódott.

Megerkeztek és mindjárt az első ebéd után híre futamodott, hogy egy szatmárvármegyei ur kétszer végig ette az étlapot, a levestől kezdve a csemegéig s onnan vissza a levesig. Másnap maga az »Angol-királynő« vendéglőse fogadta őket az étteremben, mely zsufólva volt vendégekkel. Bartl ur, a vendéglős arra kérte őket, hogy egyenek tetszésök szerint bármit s akármennyit, mert ime megjelenésök töméntelen vendéget biztosított számára s szép bevételét nekik köszönheti. Barczikay jól evett, jól ivott, de Darvay azért megtartá szavát és mindent kifizetett. Ez epizódra Barczikay visszaemlékezett még utóbbi éveiben is.

A megyében mindenki szerette s az akkori bő világban szívesen látta vendégül; gyönyörködtek étvágyában, sőt akárhányan megirigyelték azok közül, kik e tulajdonnal nem dicsekedhettek, vagy éppen kákabélűek voltak.

A megyének volt még egy más nagehetője is. Stand Pál N.-Bánya főbírája, Megyeri színművész rokona, ki az ivásban is ritkította párját. Ez urat Barczikayval összehozni többen megkísérelték, de végre is csak a fennemlített Darvaynak sikerült e terv végrehajtása. Barczikay és Stand egy ebédnél találkoztak, anélkül, hogy személyesen ismerték volna egymást, s anélkül, hogy közös tulajdonaikat valaki nekik fölfedezte volna. Az asztalnál szembe ültek egymással. Folyt az ebéd, és Barczikay min lenből kétszer annyit evett mint Stand. Ez utóbbi nem győzte őt bámulni s az utolsó ételnél így kiáltott fel: »Ő n e m lehet más, mint Barczikay! Im itt kezem; le vagyok győzve!

Igy folyt a Barczikay élete a jó világban a forradalom előtt. De aztán neki is mind kevesebb jutott a jóból; a báránnyok, sódarok elmaradtak s még jó volt, ha ebédre valami főzeléket készíthetett magának kellő mennyiségben. Az ő dicsősége is elmúlt s a késő utókor alig fogja hinni, hogy neki egy sódar reggelire kevés volt s egy egész bárány csak csemegéül szolgált.

Kóródi Kálmán.

RÖVID HIREK.

— A király ő Felsege és a trónörökös f. hó 7-ikén a brucki táborból Bécsbe haza utazott és mindketten az nap kimentek Schönbrunnba.

— A királyné ő Felsegét Sassetotban mult szombaton délután azon sajnós baleset érte, hogy sétalovaglás közben lovastul elbukott s egy ideig eszméletlen maradt. Szerencsére a balesetnek nem voltak komoly következményei s mint a hivatalos »Apendpost« jelenti, az esés után, néhány könnyű arezbórhorzsolást kivéve, nem mutatkozott fájós hely. A Felseges asszony elejénte erős főfájást érzett, de ez hideg borogatások alkalmazása után enyhült; vasárnap már teljesen megnyugtató volt ő Felsege egészségi állapota.

— Legfelsőbb adományok. A király ő Felsege az erdélyi szászfalusi r. kath. iskolához felépítésére magánpénztárából 100 forintot adományozott. —

RANOLDER JÁNOS †.

A magyar haza, a magyar katolikus egyház egy apostoli buzgalmáról, nagy tudományáról, hazafias érzelmeiről s a közügyek, s különösen a nevelés terén szerzett gazdag érdemeiről ismert magyar egyháznagy kimúltát gyászolja. Ranolder János veszprémi püspök, v. b. t. tanácsos, a királyné ő Felseje kancellárja, s több jeles rend tulajdonosa f. hó 12-kén élte 70-dik évében Csopakon, Balaton-Füred melletti nyaralójában szélhűdés folytán jobb létre szenderült. Már régen betegeskedett s ez okból huszonötéves jubileumának nyilvános ünnepélyes megtartását is abban kellett hagyni. F. hó 9-kén szélhűdés érte s a legnagyobb orvosi ápolás sem volt többé képes megmenteni életét.

Ranolder 1806. május 16-dikán Pécsen született s a gymnasiumi osztályok bevégzése után ugyanott a papnöveldébe lépett; honnan mint kitünő tanuló a pesti, majd a bécsi központi seminariumba küldetett. Mint fiatal pap a szentírás magyarázatáról classicus latinsággal egy nagy elismerésben részesült munkát írt. A tudományos ifju pap csakhamar a pécsi papnöveldében tanárrá nevezetett ki, hol a classicus nyelveket s irodalmat is tanította. 1845-ben pécsi kanonokká, 1849. október 27-én veszprémi püspökké nevezetett ki. Jótékonyága és áldozatkészsége püspökségének egész ideje alatt kifogyhatlan volt. Egyházmegyéjében a népiskolák rendbehozása egyik főgondja volt, a kaposvári és veszprémi gymnasiumok fentartásáról bőkezűleg gondoskodott. Keszthelyen, Tapolczán, Pápán, Kaposvárt, Budapesten nagy áldozatokkal nőnöveldéket állított föl. A szegény papok és tanítók javadalmazására egyházmegyéjében az urbéri kárpótlásból járó jövedelmét, évenként 31,419 frtot áldozott. Jubileuma alkalmával, midőn a királyi kegy a Lipót-rend nagykeresztjével tüntette ki, az egész országból az elismerés és hála rokonszenves nyilatkozataival találkozott, s most az egész haza osztatlan fájdalommal kíséri őt sirjába. Béke hamvaira!

— Strossmayer püspök 25 éves jubileuma alkalmából 30,000 forintot adományozott a bosnyák menekültek részére.

— Deákiban a pannonhalmi főpát ő méltosága költségén restaurált románstílusú régi templomot f. hó 4-ikén szentelte föl Zalka győri püspök ur ő méltósága, kit Sellyétől Deákii lovas banderium kísért. A deákii templommal ismét szaporodott műépítészeti közkinceseink csekély száma. Hála érte a főpát-nak. A restauratio 40,000 forintba került.

— A történelmi társulat nyitrai ülésében gróf Mikó Imre nagyhatású elnöki megnyitóbeszédet tartott s báró Nyáry Albert Magyarország városainak műveltségéről és társadalmi szelleméről a középkorban érdekes felolvasást tartott. Az ülésen a város és környék értelmiségének nagy része jelen volt. Vasárnap a főispán, másnap a megye vendégelte meg fényes lakomával a történettudós vendégeket.

— Az orvosok és természetvizsgálók ezidei előpataki nagygyűlése élénk részvét mellett befejeztetett. Jövő évben Marmaros-Sziget lesz a nagygyűlés helye. Elnökül Várady Gábort választották meg.

— Honosítás. B. Collas Róbert és Salm Henrik letették a magyar honpolgári esküt.

— Ajtós hajdani falu helyét, hol valaha Dürer Albert atyja született. Haan Lajos békés-csabai evang. lelkész és Sztraka Ernő városi mérnök Gyula közelében megtalálták.

— Verdi híres requiemjét a nemzeti színház igazgatósága, mint mondják, megszerezte s novemberben elő fogja adatni.

— Bicskén, Fehér megyében, a napokban ülték meg nagy ünnepélyvel Mezey János kajászó-szent-péteri 83 éves ref. néptanító 66 éves tanévi pályájának örömmünnepét. Az ünnepélyben több, köztök a budapesti tanító-egylet is résztvett.

— Brassóban Tartler János városi tanácsnok egy ott állítandó árvaházra 60,000 forintot és egy házat hagyományozott.

— A zeneakadémia, úgy látszik, az idén már mégis meg fog nyitni. Az igazgató és a tanárok már kinevezettek. Erkel Ferenc igazgatóvá, Ábrányi Eödrög Kornél titkárrá s mindkettő egyszersmint tanárrá is kinevezetett. Sajnálattal halljuk azonban, hogy a nagy tudományu Witte, a musica sacra tanárának idejövetele kétségessé lett. A hivatalos lap közölte egyszersmint a zeneakadémia alap- és szervezeti szabályait.

— Citera-kör alakult a fővárosban, mely czélul tüzte a citera terjesztését, és tanítását. Gr. Szapáryné és Wodnianer Albertné is tagjai lettek a körnek.

— A hercegovinai és boszniai fölkelés a napokban új harcsokkal fog szaporodni. A mult héten indult el fővárosunkból 25 ifju a harcztérre, kicsapott tót diákok, csavargó kereskedősegédek és két zsidó kalandor. Elindulásuk előtt Miletics és Polit megáldották őket az »angol királynő«-ben. Megjegyzendő, hogy a fölkelésben a katolikus déli szlávok nem vesznek részt, csak a disunitusok.

— Két magyart kitüntetésben részesített a francia kormány a párizsi nemzetközi földrajzi congressus és a közoktatás terén szerzett érdemeik elismerésül. Hunfalvy János a szokásos decoratiók átküldése mellett »officier de l'instruction publique« és Pécsy Mór »officier d'Académie« czimmal ruházott föl.

— Mérgezett gyertyák. Felletár Emil országos vegyész óvja a közönséget a zöldszinü viaszgyertyák használatától, mert azok mirenyyel festvék s e mérreg sava égés közben a levegőbe száll s mérgezést idézhet elő.

— Halálozások. Gróf Bethlen Ferencz f. hó 3-kán 75 éves korában. — Bay Georgine, dr. Plathy Adorján pásztoi földbirtokos neje. — Mihályi Gábor legfőbb ítélőszéki bíró f. hó 3-ikán 68 éves korában. — Gr. Kreith Vilmos 22 éves korában tüdővészben. — Furdek Venczel szent-ferencz-rendi hitszónok Szabadkán augusztus 31-én élte 74. évében. — Palanek Lajos nyugalmazott kapitány s kataszteri bizottsági elnök Gyoronon, szélhűdés folytán. — Fridrich György nyug. helytartósági tanácsos Sopronban f. hó 2-ikán 67 éves korában. — Szelestey László ismert költő és publicista f. hó 7-ikén agylobban. — Gyallay Szabó Ignáczné szül. Andaházy Matild asszony 56 éves korában. — Schwarz Paula kisaszszony, dr. Schwarz Lajos leánya 20 éves korában. — Mészáros György szegedi polgár élte 48. évében.

— A bécsi Theresianum növendékei, egy angol lap madridi tudósítása szerint, üdvözlőiratot küldtek egykori tanuló társuknak, Alfonz királynak. A levelet Zubovics, a híres magyar lovas adta át, ki legközelebb spanyol szolgálatba lépett. A király igen megörült volt tanuló társai megemlékezésének. — Albrecht főherceg 300 forintot adományozott a Rudolf trónörökös nevét viselő magyar gyalog sereg legénységének.

megvendégelésére a brucki táborban, mely alkalommal a trónörökös, ki a lakomán Albrecht főherczeggel megjelent, az ezredet magyarul felköszöntötte. A felköszöntést viharos lelkesedéssel fogadták. — V. Ferdinánd gyönyörű művü rézkoporsóját, mely tiz mázsát nyom, a napokban szállították a bécsi capucinusok sirboltjába. A hült tetemek áthelyezése legközelebb fog végbemenni.

— Az éjszakamerikai hölgyek hosszú életűek. Az Unio volt elnökei közül ma már egy sincs életben, de a négy utolsó elnök özvegye még mindig él. Ezen özvegyek egy amerikai lap szerint a következők: Polzné, Fillmorené, Lincolné és Johnsonné asszonyok. — London városa a budai vízkárosultak számára 5000 forintot gyűjtött s küldött át a polgármesterhez. — Florenczben vasárnap vette kezdetét a Michel-Angelo-ünnepély s hétfőn történt a Michel-Angelo-kiállítás megnyitása. — A görög kormány értesítette a Byronsobor londoni bizottságát, hogy az emlékhöz, a görög szabadságharc ezen lelkes bajnoka iránti kegyelethől tetszés szerinti penteliai márvány darabot fog küldeni. — Milánóban fog találkozni Viktor Emanuel király és Vilmos német császár s a találkozási ünnepély három napig fog tartani.

IRODALOM.

— A »Társulati Értesítő, mint Jézus szent szívének hirnöke« című folyóirat szeptemberi füzeté a következő tartalommal jelent meg: Kérjük Istent iskoláinkért. — A gonosz lélek mint tanító a népiskolában. — Általános szándék szeptemberóra. — A szent mise-áldozatról (folytatás). — Részletes szándékok szeptemberóra. — A szent mise meghallgatásának fontosságát előmutató esemény. — A budai egyház-zene-egylet alapszabályai (vége). — Melléklet: »A tökéletességnek és keresztény erényeknek gyakorlása.« Szerző P. Rodriguez Alf. Jézus-társaságabeli áldozár, ford. Jáky F. II. kötet 14. iv.

— A Zádory János buzgó szerkesztése alatt megjelent »Katholikus Lelkipásztor« ötödik évi folyamának f. évi szeptember-decemberi tartalmas füzetével e derék folyóirat megszűnik. Bizonyára nem munkakedv lehet oka, mi a fáradhatlan szerkesztőt folyóiratának megszüntetésére bírta, hanem a kellő pártolás hiánya. S ezt annyival is inkább sajnálnunk kell, mint hogy az egyházi irodalom egy derék folyóirattal szegényebb lett. — A »Lelkipásztor« 1872—75 évi folyamaiból még vannak példányok. Egy folyam ára 3 forint. Ki mind a négy folyamot megrendeli, annak 10 forinton adatik, ki hármat annak 8 forinton küldetik meg. Az 1881. évi folyam teljesen elfogyott.

— Megjelent s beküldetett: »Andrássy gróf keleti politikája és Ausztria-Magyarország jövője.« Budapest, Fekete Bernát könyv- és műkereskedése. Ára 40 kr. Ezen röpirat élesen bírálja külügyi politikánkat s utal azon veszélyekre, melyek Ausztria-Magyarországra a bécsi kabinet keleti politikájából háramolnak.

MINDENFÉLE.

Mi izlik a reformált zsidóknak? Egy városban orthodox és reformált zsidók laktak, s a két felekezet közt örökös harc volt. A reformáltak száma egyébiránt igen csekély volt s közsé-

get még nem képezték, de az orthodox hitközség költségeihez azért még sem akartak járulni. Egy erre vonatkozó gyűlésben egy orthodox hitközségi tag azután így expectorálta magát a reformáltak ellen: »Adományokkal járulni a mi hitközségünk költségeihez nem tetszik ökeméknak, de a mi temetőnkbe temkezni, az már aztán izlik nekik.«

Társulati Értesítő.

Szent-István-Társulat.

Kimutatás

a Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről. frt kr

Döbling Gyula mária-nostrai pléb.	15	75
Vizi István szakácsi pléb.	23	—

Jótékony adakozások.

Leitner Pál az Oltáregyletnek	—	40
---	---	----

Hirdetések.

Magyarhonban

legbővebben fölszerelt gyári-raktár

Misemondó ruhák

és egyházi-szerekkel

római katolikus és görög rítusban.

Misemondó-ruhák,

Dalmatikák, pluvialék

albák, rochette,

zászlók, lobogók stb.

Monstranzok, kelyhek,

ciboriumok, füstölők,

lámpák, gyertyatartók,

tüzaranyozott, chinaezüst-

és próba-ezüstből.

PONTIFICALÓ ESZKÖZÖK

leggazdagabb kiszerezéssig.

OBERBAUER ALAJOS,

váczi-utca 15. szám, Budapesten.

(37—52.)

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 11-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest. 1875. Nyomatott az »Athenaeum r. társ.« nyomdájában (Ferencziek tere Athenaeum-épület.)